

BESZÁMOLÓ ÚTIJELENTÉS

Kiküldő szerv: Országos Széchényi Könyvtár
Főhatóság: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Kiküldött:

Gazdag Tiborné csoportvezető
a Magyar ISSN Nemzeti Központ igazgatója,
IFLA Időszaki Kiadványok Szekció, Állandó Bizottság tagja
(16-os kód, V. Gyűjtemények és Szolgáltatások = Division V: Collections and Services, 16. Serial Publications)
Költségek fedezése: OSZK

A kiküldetés helye:

Glasgow, Scotland, UK

A kiküldetés ideje:

2001. augusztus 16-25.

Szállás címe:

Premier Lodge

10 Elmbank Gardens, Glasgow, G2 4PP, Scotland, UK

Tel.: 0870 700 1394

Fax: 0870 700 1395

E-mail: glasgow@premierlodge.co.uk

Internet: <http://www.premierlodge.com>

A kiküldetés célja:

IFLA Konferencián való részvétel

68. IFLA Konferencia és Tanácsülés
68th IFLA General Conference and Council
2002. augusztus 18-24.

Helye:

Scottish Exhibition and Conference Centre (SECC)
Congress Road, Glasgow G3 8YW, Scotland UK

Rendező:

IFLA Hedquarters

P.O. Box 95312, 2509 CH The Hague, The Netherlands

Tel: +31 70 314 0884

Fax: +31 70 383 4837

E-mail: ifla@ifla.org

Internet: <http://www.ifla.org>

IFLA 2002 National Organising Committee

Társelnökök:

Ian McGowan, National Library of Scotland & Bob McKee, Chartered Institute of Library & Information Professionals (CILIP)

Az előadások nyelve: angol, francia, német, orosz, spanyol

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Szekció/bizottsági tagság

Az IFLA Időszaki Kiadványok Szekciójába regisztrált intézmények, szakmai szervezetek száma kb. 80. Az Országos Széchényi Könyvtár 1999-től a szekció regisztrált tagja.

Az IFLA Időszaki Kiadványok Szekciójának állandó bizottsági tagjaként az 1999-2003 közötti periódusban veszek részt a szekció munkájában. Az 1999. évi IFLA Konferencián, Bangkokban, a bizottsági tagok megbíztak a szekció információs menedzsmentjével. A 2000. évi konferencián, Jeruzsálemben, a 2001. évi bostoni konferencián és 2002-ben Glasgow-ban az IFLA Időszaki Kiadványok Szekció Állandó Bizottságának információs koordinátoraként vettem részt.

Az állandó bizottsági tagok megbízása 4 évre szól, a következő 4 évre újra jelölhető. Az Időszaki Kiadványok Szekció munkájának irányítása jelenleg egy 12 tagú állandó bizottságon keresztül történik, amely 1 ex-officio taggal és 4 tiszteletbeli taggal, ill. tanácsadóval bővül. (Az állandó bizottságok létszáma 5-20 tag között mozoghat az IFLA működési szabályzatának 12.4. pontja szerint.)

A szekció állandó bizottságának ülései

Az IFLA szakmai testületei a konferenciák alkalmával az előadás-programok megkezdése előtt, valamint azok befejezése után üléseznek. Az Időszaki Kiadványok Szekció állandó bizottsági üléseire 2002-ben augusztus 17-én szombaton és 23-án pénteken került sor. Az ülés jegyzőkönyvét a szekció következő, 2002. novemberi hírlevele tartalmazni fogja, mely az IFLANET-en is hozzáférhető lesz.

Ebben az évben a bizottság elnöke Marjorie Bloss (Endeavor Information Systems, Des Plaines, Illinois, USA) nem tudott részt venni a konferencián, így nélküle, ám előkészítő munkáját hasznosítva tartottuk meg az üléseket. Az első ülésen a szekció titkára, Hartmut Walravens (Staatsbibliothek zu Berlin, Berlin, Németország) elnökölt, a második alkalomra azonban már elhagyta a konferencia helyszínét, ekkor a levezető feladatokat Karen Darling (University of Missouri-Columbia, Columbia, USA) vette át.

Mivel a következő konferencia idejére (2003. Berlin) a Hírlap-kerekasztal önálló szekcióvá szerveződik, és jelenlegi titkárunk, Hartmut Walravens az új szekció elnöki teendőit fogja ellátni, helyette, a következő választásokig (1 éves időtartamra) a titkári teendők ellátására új tisztségviselőt kellett választani. A feladatot Agneta Holmenmark (Royal Library, National Library of Sweden, Stockholm, Svédország) vállalta el.

Az állandó bizottság első ülésén részt vett a szekció keretéből kiválni készülő Hírlap-kerekasztal titkára, Edmund King (The British Library Newspaper Library, London, Egyesült Királyság) is, aki ismertette a szakmai csoport folyó tevékenységét és terveit. A kollégák útmutatókat állítottak össze a hírlapgyűjtemények katalogizálásához és állományvédelmi mikrofilmzéséhez (*International Guidelines for the Cataloguing of Newspapers* → <http://www.ifla.org/VII/rt13/broch/intguide.pdf>; *Guidelines for Newspaper Preservation Microfilming* → <http://www.ifla.org/VII/rt13/broch/pr49-e.pdf>) és tervezik a kerekasztal által szervezett programokon elhangzott előadások összegyűjtését és közzétételét is (*Papers Presented at Round Table Open Meetings* → <http://www.ifla.org/VII/rt13/pr1/papers.htm>).

A szekció költségvetési beszámolóját az információs koordinátor tevékenységének ismertetése követte. A szekció tagságának tájékoztatását szolgáló hírlevél évente két számmal jelentkezik; a prospektus angol nyelvű változatát és a tisztségviselők elérési információit tartalmazó betétlapot újranyomtattuk; a szekció web-helyén pedig majd minden lapon fel kellett frissíteni az információkat vagy kiegészítéseket kellett hozzáadni (→ <http://www.ifla.org/VII/s16/ssp.htm>). A web-lapok felújítása és ellenőrzése kapcsán derült ki az is, hogy az IFLANET-en megváltozott a szekciók és egyéb szakmai szervezetek nevének feltüntetése oly módon, hogy a korábbi névszerkezet helyett (pl.: Section on Serial Publications) fordított sorrendbe kerültek a nevek elemei (pl.: Serial Publications Section). Az IFLA szakmai irányító testülete saját hatáskörben döntött e változtatásról a széles tagság bevonása nélkül – ugyanakkor az egyes szekciók nyomtatott kiadványain, szórólapjain az elnevezések továbbra is a megszokott formában szerepelnek...

A szekció állandó bizottságának feltöltése és a szekció általános tagságának bővítése nem kevés gondot okoz, mivel az általunk előnyben részesített tematikát több más szekció tevékenységi területe is lefedi – így a katalogizálás, bibliográfia, nemzeti könyvtár, szerzői jogi kérdések, tájékoztató munka terén működő szekciók és a Hírlap-kerekasztal rendezvényei több ponton érintkeznek tevékenységünkkel. A szekció munkájának népszerűsítéséhez olyan programokat kell nyújtanunk, amelyek felelnek a digitális korszak kihívásaira, és tematikájukban bővítik az időszaki kiadványok körét a folyamatos

források teljes spektrumára. Az időszaki kiadványok leírási szabványai alkalmazási területüket kiszélesítették – ennek kapcsán a szekció munkaterületét is bővíteni kell, ezt a stratégiai tervben is rögzíteni kell, és ez akár a szekció nevének megváltoztatásához is elvezethet.

Az állandó bizottság tagjai több nemzetközi könyvtárügyi, időszaki kiadványokat érintő szabvány felülvizsgálatában vettek részt az elmúlt időszakban vagy munkacsoportok tagjaiként, vagy véleményezési és szavazati joggal. Az érintett szabályrendszerek közül:

- az *ISBD(CR)* 2002. augusztus elején jelent meg a müncheni K.G. Saur Kiadó gondozásában, az *UBCIM Publications* 24. köteteként;
- az *AACR2* bevezetése 2002. decemberére várható, de az alkalmazását előkészítő tanfolyamok szervezése az Amerikai Egyesült Államokban már elkezdődött;
- az *ISSN kézikönyv* véglegesítése az ISSN nemzeti központok igazgatóinak 2002. szeptemberében rendezendő tanácskozását követően, várhatóan ez év végéig befejeződik.

A bizottság egy régebbi projektje volt Szilvássy Judit, a testület korábbi magyar tagjának munkája, a *Basic Serials Management Handbook (Az időszaki kiadványok kezelésének alapjai)* című kézikönyv, mely az *IFLA Publications Series* 77. tagjaként jelent meg. A kézikönyv orosz nyelvű változata már 1999-ben elkészült, de kiadása elhúzódott, emiatt többször frissíteni kellett egyes adatait. A hivatkozásaiban megújított nyomdakész kéziratról végül az orosz fél úgy döntött, hogy papírhordozón nem, csak az Interneten kívánja használati számára elérhetővé tenni "kiadatlan anyag" megjelöléssel. Egyúttal az orosz felhasználók számára előadássorozatot rendez a moszkvai Állami Könyvtár 2002. október 2-án, mely kitér az új publikációs modell ismertetésére és alkalmazására is. A kézikönyv francia változata nem egyszerű fordításként készül majd el, hanem a francia könyvtári rendszert figyelembe vevő adaptációként – 1 fejezet és a függelék várakozásra. A kézikönyv teljes revideálását is el kell végezni a megújult nemzetközi leírási szabványok tükrében: ennek alapjául – ésszerű indokokból és a szerző közreműködésével – a készülöben lévő és megfelelőképpen kiegészített magyar fordítás szolgálna.

A szekció és az IFLA egyetemes hozzáférési programjával (UAP¹ Core Programme) közös vállalkozásban létrehozott "Központi Katalógusok Adattára" (*Directory of Union Catalogues* → <http://www.ifla.org/VI/2/duc/index.htm>) felújítási törekvései elakadtak az UAP összekötő tartós távolléte miatt. Mivel az adatbázis karbantartása teljes mértékben az UAP hatásköre, és nem kaptunk hozzáférést a forrásokhoz, a megválaszolt kérdőívek összegyűjtésén kívül további műveletek, illetve fejlesztések nem történtek.

A cikkadatbázisokról és referáló szolgáltatásokról tájékoztató információk egy adatbázisba (*Directory of Serials Content Databases and Current-Awareness Services for Serials Content*) szervezése szintén kezdeti stádiumban van: a Hartmut Walravens kezdeményezte projektet az IFLA szakmai testülete nem támogatta, a megkeresésekre kevés válasz érkezett a nemzeti könyvtáraktól – a kérdőíves adatgyűjtést kereskedelmi cégek bevonásával folytatja a projektvezető.

Tervbe vett célkitűzéseink közül az időszaki kiadványok kezelésével kapcsolatos, Interneten elérhető források feltérképezése és közzététele a szekció web-oldalain még nem kezdődött el – a megbízottak 2003 tavaszára ígérek eredményt.

A bizottság megvitatta a következő konferenciákra szervezendő program-terveket – végleges döntés az elképzeléseket illetően elnökünk távollétében nem történt. Körvonalazódott egy ülészakasza terve, amely az elektronikus folyóiratok kezelésével, szolgáltató rendszereivel foglalkozna, beleértve a kereskedelmi szolgáltatók elemzését, összevetését. Műhelyrendezvényként képzeljük el az időszaki kiadványok (illetve, inkább: folyamatos források) katalógizálási kérdéseinek megtárgyalását a kibővített alkalmazási körű leírási szabályzatok megjelenése után, és a bibliográfiai csereformátumok megválasztásának problematikáját, amelyeknek követniük kell a leírási szabályok e jelentős változását.

A következő, berlini IFLA Konferencia előtt a Gyűjteményfejlesztési Szekció előkonferenciát szervez Münchenben, mely minden bizonnyal szekciónk tagjait is érdekli. Az Argentínában rendezendő konferencián a régió, illetve a helyi könyvtáros társadalom igényeinek megfelelő programok kialakítását helyezük előtérbe.

Az Időszaki Kiadványok Szekció programjai a glasgow-i konferencián

A jelenleg még a szekció keretei közt működő Hírlap-kerekasztal rendezvénye "*A brit szigetek újságai*" címet viselte. A skót, angol és walesi újságkiadás története, jellemzői és illusztrációi mellett betekintést kapott a hallgatóság a NEWSPLAN 2000 projektbe is (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/057-127e.pdf>), amely az Egyesült Királyság mintegy 1700

---

¹ UAP = Universal Availability of Publications (Kiadványok egyetemes hozzáférhetősége)

művelődéstörténeti jelentőségű helyi lapjának megóvását tűzte ki célul mikrofilmzés útján. Az érintett könyvtárak együttműködési programjáról JOHN LAUDER (The British Library, Boston Spa) projektvezető számolt be.

A glasgow-i IFLA Konferencia programjában az Időszaki Kiadványok Szekciója a Katalogizáló Szekcióval közösen egy műhelyrendezvényt szervezett "Időszaki kiadványok új megvilágításban: az ISBD(S)-től az ISBD(CR)-ig" címmel. A program aktualitását az ISBD(S) revíziójának lezárulása, az ISBD(CR) megjelenése adta. A munka 1998-ban kezdődött a munkabizottság létrehozásával, amelyben mintegy 20 tag működött közre és a szakmai előkészítésben az AACR2 és az ISSN rendszer munkacsoportjai, szakértői is részt vettek az évek során. 2001 tavaszán az egész világra kiterjedő véleményezési eljárásnak vetették alá a tervezetet, majd – a javítások bedolgozása után – az utolsó hozzászólásokra 2002 tavaszán kerülhetett sor. A 6 évig tartó folyamat végén, 2002. június 17-ére az illetékes IFLA szekciók jóváhagyták a revideált szöveget. 2002. augusztusában – az ISBD(S) 1988. évi revideált kiadása után 14 évvel – jelent meg a tartalmában kibővült, minden folyamatos forrásra kiterjedő, részleteiben is összehangolt leirási szabvány.

A munkabizottság elnöke, INGRID PARENT (National Library of Canada, Ottawa) röviden összefoglalta a revízió folyamatát, melynek eredményeképpen az Interneten elérhető, dinamikus viselkedésű dokumentumok is egységes keretek között írhatók le. A szabványrevízió hátterét, céljait, főbb jellemzőit, eredményeit PAUL BUNN (The British Library, Boston Spa) ismertette (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/151-162e.pdf>). A szerkesztés munkafolyamatairól, főbb állomásairól EDWARD SWANSON (MINITEX Library Information Network, Minneapolis) számolt be (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/148-162e.pdf>). A revideált szabvány kulcsfontosságú újításait több előadó ismertette. KAREN DARLING (University of Missouri-Columbia, Columbia, USA) az új publikációs modell kategóriáit, a hozzátartozó definíciókat és az integráló jellegű források leirási módszerét illusztrálta; UNNI KNUTSEN (National Library of Norway, Oslo) a lényeges és lényegtelen címváltozások kezelését tekintette át (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/152-162e.pdf>); DAVID BARON pedig (The British Library, Boston Spa) összehasonlította a folyamatosan bővülő források címváltozásainak kezelését egymást követő tételek szerkesztésével, illetve egyetlen, frissített tétel módosításával. Végül ALAIN ROUCOLLE (ISSN International Centre, Paris) ismertette az ISSN kézikönyv folyamatban lévő, 2002 végére befejeződő revíziójának állapotát és a készítőik egyeztetési törekvéseit.

Más szekciók szakmai programjainak látogatása

A konferencia rendezvényei közül szakmai érdeklődésemnek megfelelően a katalogizálási, bibliográfiai, nemzeti könyvtári, megőrzési/digitalizálási, információtechnológiai és kötelepéldány rendelkezéssel kapcsolatos témájú programokból válogattam.

Az egyik rendezvény (*Legal Deposit and Copyright Laws: How they meet the National Libraries Mission*) keretében a kötelepéldány szolgáltatás rendjét és tapasztalatait, illetve ezeknek a nemzeti könyvtári misszióval történő összeegyeztetését ismertető előadók vettek részt: Norvégiából (JON BING, University of Oslo → <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/070-124e.pdf>), Kanadából (MARIANNE SCOTT → <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/139-124e.pdf>), Ausztráliából (PAM GATENBY, National Library of Australia, Canberra → <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/071-124e.pdf>) és Hollandiából (GERARD VAN TRIER, Koninklijke Bibliotheek, The Hague). Az előadásokból egy olyan szemlélet bontakozott ki, amely a nemzeti könyvtárakat a kiadók szemszögéből azok archívumaként tekinti, illetve a terjesztés további eszközeként – tekintet nélkül a kiadványok hordozójára. Az együttes érdekeket tükrözi az IFLA-IPA (International Publishers Association) közös nyilatkozata a digitális információ megőrzéséről (→ <http://www.ifla.org/V/press/ifla-ipa02.htm>) vagy a TEL (The European Library) projekt célkitűzései – ez utóbbról a holland előadó számolt be. Utóbbi témában lásd később ROBERTH SMITH előadását is.

A kiadók és a nemzeti könyvtárak/bibliográfiák viszonyával még egy rendezvény (*Bridging the gap between the publishing industry and national bibliographies*) foglalkozott, melynek keretében megismerkedhettünk a cseh körülményekkel (BOHDANA STOKLASOVA, National Library of the Czech Republic, Prague → <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/118-140e.pdf>) és a brit nemzeti könyvtár törekvéseivel. JOHN BYFORD (The British Library, London) az angol kötelepéldány beszolgáltatás szabályozásának 400 éves történetét felvázolva elmondta, hogy jelenleg az elektronikus kiadványok kötelepéldány szolgáltatása önkéntes alapon működik egy 2000. januártól bevezetett megállapodás alapján ("*Code of practice for the voluntary deposit of non-print publications*"), az online kiadványok gyűjtését pedig kísérleti jelleggel kezdték meg (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/126-140e.pdf>). A témában lásd később ROBERTH SMITH előadását.

További előadássorozat foglalkozott a nemzeti könyvtárak feladataival és tevékenységével a webes források gyűjtése, megőrzése és bibliográfiai számbavétele területén (*Bibliographic Control or Chaos? How to treat remote electronic resources in the National Bibliographies*).

- JOHN BYRUM (Library of Congress, Washington D.C.) előadásában (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/117-152e.pdf>) hangsúlyozta a stratégiai válaszadás szükségességét az online kiadványok elburjánzására. Ezek bibliográfiai

számbavételéhez a hagyományos szelekciós elveket kiegészítő, további szempontok bevezetése ajánlott. A feltárást modellszerűen ábrázolva képzeljük el egy olyan piramist, amelynek csúcsán helyezkednek el a kiválasztott, teljes feldolgozást kapó hálózati dokumentumok, alattuk egy szélesebb sávban a Dublin Core adattartalomra épülő bővített leírások, még szélesebb intervallumot foglalnak el az egyszerű DC-típusú tételekkel leírt anyagok, végül a piramis alján képzeljük el azt a nagy mennyiségű, feltáratlan, leíratlan hálódokumentumot, amelyek csak a keresőmotorok révén érhetők el.

- Az ausztrál előadó, PAM GATENBY (National Library of Australia, Canberra) szintén kiemelte a megbízható, szabványos bibliográfiai leírások szükségességét a kiválasztott online források tekintetében. Az ausztrál nemzeti könyvtár 1996 óta építi hálózati dokumentum gyűjteményét, melyben a kizárólag távoli hozzáféréssel elérhető, tudományos kutatási értékkel bíró anyagok kapnak helyet. Következő lépésként az olyan hálózati forrásokat is bevonják a gyűjteménybe, amelyek egyéb hordozón is megjelentek. (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/069-152e.pdf>)
- A dán bibliográfiai központnak – a nemzeti könyvtártól független, önálló vállalkozás lévén – nincsenek archiválási feladatai, de az 1998-ban felújított kötelezpéldány rendelet előnyeit kihasználják. A rögzített formában közzétett hálózati források bejelentési kötelezettség alá esnek, de a bejelentéseken kívül maguk is keresik a számbavétel szempontjainak megfelelő forrásokat és a kiadókkal való megegyezést. RANDI DIGET HANSEN (Danish Bibliographic Centre, Copenhagen) előadásában (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/066-152e.pdf>) beszámolt arról a döntésről is, amely szerint a nemzeti MARC formátum helyett a leíráshoz a Dublin Core egyszerűbb szerkezetét alkalmazzák, hogy a kollégák a szelekcióra koncentrálhassanak. A 12 ezer vonatkozó nemzeti bibliográfiai tétel mellett, illetve részben ezzel párhuzamosan a könyvtári szféra más projektjei 20 ezer hasonló tétellel járultak hozzá Dániában a nemzet emlékezetének megőrzéséhez.
- Svédországban nagyobb hangsúlyt helyeznek a munka nemzeti könyvtári folyamatokba történő beillesztésére. Az elektronikus könyveket a kiadók bibliográfiai adataikkal együtt szolgáltatják be, ezek egy elkülönített adatbázisba kerülnek, ahol a katalogizálók ellenőrzik, átalakítják a tételeket, és azok MARC21 formátumban kerülnek át a helyi katalógusba, valamint a LIBRIS központi katalógusába, melynek részét képezi a nemzeti bibliográfia. STINA DEGERSTEDT (The Royal Library, Stockholm) szerint a modellbe a továbbiakban be kell illeszteni a Kulturarw³ által évente kétszer begyűjtött hálózati források kezelését – ez azonban nem terjed ki a jelszóval védett web-területekre. További kérdés marad, vajon külön bibliográfia vagy a meglévő katalógus tartalmazza-e a hálófórasokat leíró tételeket (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/067-152e.pdf>).
- ROBERTH SMITH (The British Library, Boston Spa) előadásából megismerhettük a jelenleg folyó, brit kísérleti projekt célkitűzéseit (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/068-152e.pdf>). A 6 hónapos időtartam alatt 100 web-területet választottak ki történelmi-kulturális jelentősége alapján, és tartottak megfigyelés alatt – ezeknek mintegy 5%-a tűnt el a projekt végére. Nem terjedt ki a gyűjtés az előfizetési forrásokra és az interaktív adatbázisokra. Az előadó egyben méltatta a TEL projekt szolgáltatásorientált megközelítését, mely az együttműködés keretében kifejleszti a hozzáférés rendszerét az európai nemzeti gyűjteményekhez.

Ide kíváncznak – bár a programok egybeesése folytán nem volt módom a vonatkozó rendezvény látogatására – a hálózati források archiválásával és az archívumból történő könyvtári szolgáltatás megvalósításával kapcsolatos műszaki kérdések. Az IFLA Információtechnológiai Szekciójának rendezvényén (*Capturing the Web: Learning from experience in the National Libraries*) elhangzott előadások közül a norvég és svéd tapasztalatok megismerésére mód nyílik az IFLANET-en keresztül: SVEIN ARNE SOLBAKK (National Library of Norway, Oslo) a digitális könyvtári környezetben megvalósított hozzáférés és megőrzés technológiai és szerkezeti választási lehetőségeit tárgyalja (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/145-095e.pdf>); SVEIN ARNE BRYGFJELD (National Library of Norway, Oslo) a norvég web-archívumhoz való hozzáférés biztosításának módszerét ismerteti (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/090-163e.pdf>); ALLAN ARVIDSON (The Royal Library, Stockholm) a svéd nemzeti web-örökség gyűjtéséről ad tájékoztatást (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/111-163e.pdf>).

A Katalogizálási Szekció a bibliográfiai rekordok formai követelményeinek (*Functional Requirements of Bibliographic Records: FRBR*) meghatározása, modellezése köré szervezte mondanivalóját, és azt vizsgálta rendezvényén, mit nyújthat a modell a közös információkezelés vonatkozásában?

- GUNILLA JONSSON (The Royal Library, Stockholm, Sweden) az FRBR-t közös, elméleti keretként használva tanulmányozta az angol-amerikai (AACR2), a német (RAK) és az olasz (RICA) katalogizálási szabályokat (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/052-133e.pdf>), és arra a következtetésre jutott, hogy a katalogizálás alapja mindenütt a manifesztálódott alkotás (*manifestation*). Problémát jelenthet azonban az olyan, végső soron egyetlen elektronikus fájlra visszavezethető megtestesülések leírása, amelyek használata több, különböző felhasználói felületen keresztül történhet. A felhasználói oldal e sajátosságainak leírása nem önálló rekordban történik, még akkor sem, ha például e-könyvek esetében az eltérő formátumú megvalósulások önálló ISBN azonosítóval is rendelkeznek. Az előadó egyúttal felhívta a figyelmet a további két szint, a kifejeződés (*expression*) és a mű (*work*) leírásának szükségességére is, melyek a besorolási rekordok feladatát töltik be. Az "authority" adatok létrehozására azonban az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítani, és sokkal összetettebb kapcsolatrendszerbe kell azokat beágyazni. E területen új azonosító bevezetése is szükséges. Az FRBR modell előnye, hogy keretei közt a katalógus egy információrendszerbe szervezeten válik láthatóvá.

- A norvég és a finn nemzeti bibliográfia MARC adatrekordjait vizsgálta meg KNUT HEGNA (University of Oslo) és EEVA MURTOOMAA (Helsinki University Library) abból a szempontból, hogyan követhető nyomon bennük az FRBR szerkezete (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/053-133e.pdf>)? Az FRBR elemi megtalálhatók a MARC rekordban, de elhelyezésük a számítógépes feldolgozás szempontjainak csak részben felel meg. A közös projekt keretében megfeleltetési táblázatot dolgoztak ki az adatszerkezetek között, és felhasználói felületeket fejlesztettek ki hozzá: ezek egyetlen információs blokkba szervezik a kifejeződés szintjén a találatokat, ahonnan a felhasználó a kívánt manifesztációhoz juthat. A navigáció tökéletesítése a besorolási adatfájlok szisztematikus építésével segíthető. A katalogizáló munka leegyszerűsítésével szemben a projektben résztvevők azt javasolják, hogy tartsuk szem előtt a katalógus valódi célját, a használó eligazításának szándékát.
- CHRIS TAYLOR (The University of Queensland Library, Australia) előadása az FRBR és az ún. "esemény-modellezés" (*Event Modeling*) gyakorlati megvalósítását mutatta be az AustLit, az ausztrál irodalmi portál létrehozása kapcsán (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/054-133e.pdf>). A szakértői rendszer 60 ezer szerző 400 ezer művének adatait teszi összefüggéseivel együtt, komplex módon hozzáférhetővé, navigáció-központú felépítésben. Mivel a kereskedelmi forgalomban kapható adatbázis-kezelő rendszerek nem alkalmasak a modell támogatására, a projekt keretében fejlesztették ki a relációs adatbázis-kezelőt, amelyből egy közös XML formátumba konvertálhatók az adatok, majd ebből a kívánt output formátum (HTML, MARC) előállítható.

A programok egybeesése folytán ugyancsak kevés idő jutott a megőrzés és állományvédelem témájában rendezett program látogatására. A rendezvényen (*National Preservation Initiatives*) a brit (HELEN SHENTON, The British Library, London → <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/131-109e.pdf>) és az amerikai kezdeményezések (MARK ROOSA, Library of Congress, Washington D.C. → <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/134-109e.pdf>) ismertetését követően DENNIS SCHOUTEN (Koninklijke Bibliotheek, The Hague) a hollandiai nemzeti megőrzési programot ismertette, melynek keretében az 1840-1950 között keletkezett nemzeti örökség mikrofilmzését, feldolgozását, restaurálását és digitalizálását végzik (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/130-109e.pdf>), majd MARIA LUÍSA CABRAL (National Library, Lisbon) előadása egy felmérés tapasztalatairól számolt be, melyet hat dél-európai nemzeti könyvtár (Lisszabon, Madrid, Barcelona, Róma, Firenze és Athén) segítségével, az állományvédelem témakörében végeztek (→ <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/129-109e.pdf>).

Az IFLA Konferencia Tanácsülései

A Konferencia keretében két Tanácsülésre került sor: augusztus 18-án (vasárnap) és 23-án (pénteken). A szokásos beszámolókon és adminisztratív jellegű határozatokon kívül két közös álláspontot hagyott jóvá a szavazóképes tagság – mindkettő felkerült az IFLA irányelveit tartalmazó web-oldalra az IFLANET-en → <http://www.ifla.org/IV/cdoc/policies.htm>. Az "Internet manifesztum" (*IFLA Internet Manifesto* → <http://www.ifla.org/III/misc/internetmanif.htm>) a könyvtárak és az Internet viszonyában, a "Glasgow-i nyilatkozat" (*The Glasgow Declaration on Libraries, Information Services and Intellectual Freedom* → <http://www.ifla.org/faife/policy/iflstat/gldeclar-e.html>) pedig általában az információhoz jutás szabadságát kívánja elvszerűen rögzíteni.

Információk/adatok a konferenciáról

A glasgow-i IFLA Konferencián több mint 4700 résztvevő látogatta a rendezvényeket 122 országból. 1000-nél többen vettek részt első alkalommal IFLA Konferencián. A konferencia idején az *IFLA Express* hírlevél első ízben jelent meg a szervezet minden hivatalos nyelven (angolul, franciául, spanyolul, oroszul és németül). A rendezvény becslések szerint 5 millió EURO bevételt hozott a rendező városnak.

Magyarországról 8 szakember vett részt: a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Könyvtári Osztálya, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (2), az Informatikai és Könyvtári Szövetség, az Országgyűlési Könyvtár és az Országos Széchényi Könyvtár (3) képviselőiben.

A következő IFLA Konferenciák helyszínei

- 2003. Berlin, Németország
- 2004. Buenos Aires, Argentína
- 2005. Oslo, Norvégia
- 2006. Szöul, Koreai Köztársaság
- 2007. Durban, Dél-afrikai Köztársaság

Gazdag Tiborné
csoportvezető, a Magyar ISSN Nemzeti Központ igazgatója